

OTVORENO PITANJE: FINANCIRANJE PASTORALNOG DJELOVANJA NA MEĐUŽUPNOJ I BISKUPIJSKOJ RAZINI

ĐURO HRANIĆ*

Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu
Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku
Đakovo, Hrvatska
2005.

UDK 262:331.102.

Primljeno: lipanj

Sažetak

Autor u uvodu iznosi izvore financiranja Biskupijskoga pastoralnog centra (tj. Pastoralnog odsjeka Biskupskog ordinarijata u Đakovu) te pastoralnog djelovanja što ga isti Biskupijski pastoralni centar promiče i organizira na biskupijskoj i regionalnoj razini. Potom obrazlaže različit pristup što ga župne zajednice imaju prema sufinanciranju teološko-pastoralne formacije vlastitih župnih suradnika te pastoralnim programima na biskupijskoj i regionalnoj razini kroz koje se ostvaruje prilagođen pastoralni pristup posebnim te vjerski rubnim skupinama vjernika. U teološko-pastoralnoj formaciji vlastitih župnih suradnika (koja se zbog praktičnih razloga organizira na biskupijskoj i regionalnoj razini) župne zajednice prepoznaju neposrednu dobrobit za vlastitu župnu i zato su spremnije izdvajati materijalna sredstva za takve oblike pastoralnog djelovanja na biskupijskoj razini. Od rada s posebnim skupinama te s vjerski rubnim skupinama vjernika župne zajednice ne vide neposrednu korist za sebe, te takve oblike pastoralnog rada za sada mora financirati Biskupijski pastoralni centar. U završnom dijelu svoga izlaganja autor donosi konkretne prijedloge za osiguranje potrebnih financijskih sredstava za navedene oblike i područja pastoralnoga djelovanja u Đakovačkoj i Srijemskoj biskupiji.

Ključne riječi: župa, biskupija, pastoralni rad, financiranje pastoralnoga rada.

* Doc. dr. sc. Đuro Hranić, Katolički bogoslovni fakultet u Đakovu Sveučilišta J. J. Strossmayera u Osijeku, Petra Preradovića 17, 31 400 Đakovo, Hrvatska.

Doc. D. Sc. Đuro Hranić, University J. G. Strossmayer of Osijek, Catholic Faculty of Theology in Đakovo, Petra Preradovića 17, 31 400 Đakovo, Croatia.

Uvod

Evangelizacijsko poslanje Crkve rađa i potiče različite oblike pastoralnoga rada. Što je osobno i zajedničko iskustvo vjere pastira i vjernika dublje, tim je snažniji apostolski zelus, prepoznatljivije evanđeosko oduševljenje i veća suradnja, umor manji, a pastoralni rad razgranatiji. Istodobno, ljubav je uvijek velikodušna i samozatajna – ali domišljata. Trajno otkriva nove oblike svojega izričaja te odvaja, promišlja i pronalazi također i materijalna sredstva za ono što joj je vrijedno i sveto. Potrebno je odmah naglasiti da se kapilarna evangelizacija i najveći dio pastoralnog djelovanja Crkve ostvaruje unutar župnih zajednica. Stoga nitko ne može preuzeti zadaću koju imaju župne zajednice niti itko može zamijeniti evangelizacijski rad što ga na sustavan i kapilarnan način živi, organizira i ostvaruje župna zajednica. No, upravo zbog velikog očekivanja što se stavlja pred župne zajednice i njihove pastoralne djelatnike, potrebno je župnim zajednicama pružati pomoć kako bi one mogle ostvariti svoje poslanje u životu Crkve te odgovoriti svim potrebama i zadaćama koje se stavljaju pred njih.

Jednako tako župne zajednice trebaju nove pastoralne impulse i poticaje za svoj rad. Svaka biskupijska zajednica, stoga, organizira i određene oblike trajne formacije svojih pastoralnih djelatnika te na sebi prilagođen način promiče i potiče pastoralni rad u pojedinim župnim zajednicama. Biskup i pastoralne strukture koje mu stoje na raspolaganju pozvani su istodobno skrbiti i o onim oblicima i područjima pastoralnoga rada koji po naravi stvari nadilaze mogućnosti i potrebe pojedinih župnih zajednica. To su prije svega oblici i područja pastoralnoga rada koja traže dodatnu formaciju i specijalizirane pastoralne djelatnike te rad s posebnim skupinama vjernika kojih je premalo u pojedinim župnim zajednicama. Biskup je pozvan voditi brigu o ustroju potrebnih organizacijskih struktura za takve oblike rada te o prikladnoj duhovnoj te stručnoj i teološkoj formaciji pastoralnih suradnika potrebnih za taj rad. Svaka biskupijska zajednica stoga treba i organizira neke oblike formacije svojih pastoralnih djelatnika te posebnih skupina vjernika i neke oblike pastoralnoga rada na međужupnoj te na biskupijskoj razini. Zato je pastoralni rad na međужupnoj i biskupijskoj razini u svakoj mjesnoj Crkvi i trajno prisutan.

Put Crkve je čovjek.¹ Crkva je prisutna u društvu u onoj mjeri u kojoj se spasenjska snaga Božje milosti očituje u kršćanskom svjedočanstvu vjernika, čiji se život pretvorio i pretvara u duhovno bogoslužje (usp. Rim 12,1). Živi je

¹ IVAN PAVAO II., *Redemptor hominis*, Kršćanska sadašnjost (Dokumenti 56), Zagreb, 1980., br. 14.

čovjek slava Božja (sv. Irenej). Društveno ozračje, a sve češće i obitelj, ne samo da više ne prenose kršćanske vrijednosti i da ne odgajaju u vjeri, nego često djeluju destimulativno te ruše i u pitanje dovode ono što u ljudima želi izgrađivati i promicati crkveno djelovanje. Osobito se mediji sve češće i glasnije otvoreno postavljaju protiv utjecaja Crkve na oblikovanje sustava vrijednosti pojedinaca, obitelji i društva. Svjedoci smo svakodnevne borbe za utjecaj na građane i društvenu javnost, na oblikovanje javnog mnijenja i sustava vrijednosti te pokušaja različitih društvenih subjekata koji ulaganjem u različite formativne programe i u konkretne osobe žele utjecati na čitavo društvo. Mi još uvijek imamo relativno dobro posjećena liturgijska i molitvena slavlja, ali istodobno osjećamo i primjećujemo osipanje na različitim razinama. Postajemo sve svjesniji važnosti osobnih stavova odraslih vjernika i, posljedično, pastoralnog ulaganja u vjernike, a ono se očituje i ostvaruje kroz organiziranje različitih oblika evangelizacijskoga rada i formativnih programa na župnoj, međužupnoj i biskupijskoj razini te na drugim razinama koje ovom zgodom ostavljamo po strani. Naime, naslov priloga nas potiče da svoju pozornost usmjerimo na ulaganje novčanih sredstava u pastoralni rad s vjericima i formaciju pastoralnih suradnika na međužupnoj i biskupijskoj razini, odnosno na osiguranje sredstava za pastoralni rad na međužupnoj i biskupijskoj razini.

1. Oživljavanje pastoralnog rada i potreba njegova financiranja

Zbog objektivnih ratnih poteškoća i angažmana pojedinih odgovornih osoba na drugim područjima života, u Đakovačkoj i Srijemskoj biskupiji je postupno, početkom i tijekom Domovinskoga rata, s radom prestao Biskupijski pastoralni centar. Svoje su djelovanje nastavile tek neke od njegovih sastavnica: Biskupijski katehetski ured, Djelo za zvanja i neke druge. Druga biskupijska sinoda đakovačka i srijemska te poticaji svećenika na Teološko-pastoralnim seminarima i u drugim prigodama poticali su oživljavanje pastoralnog djelovanja, pridonijeli stvaranju nove klime u biskupiji i potaknuli ponovno oživljavanje te razgranavanje djelovanja Biskupijskoga pastoralnog centra. Postojeće planirano pastoralno djelovanje na biskupijskoj i međužupnoj razini pokušava podržavati i promicati župno pastoralno djelovanje u skladu sa smjernicama Druge biskupijske sinode te relevantnih crkvenih dokumenata: onih papinskih, različitih vatikanskih dikasterija te Hrvatske biskupske konferencije. Iako taj rad nije dostatno zaživio, ipak se s određenim pomacima i razvijanjem pastoralnog djelovanja na međužupnoj i biskupijskoj razini javlja i pitanje financiranja toga rada.

Ekonomat biskupije raspolaže onim sredstvima koja dobije sa župa, prema ustaljenom ključu doprinosa župnih zajednica za uzdržavanje središnjih biskupijskih ustanova (to je 10 kn po svakom deklariranom katoliku u pojedinoj župnoj zajednici). Nerealno je, stoga, očekivati da Biskupija može dati nešto što prethodno nije dobila ili uzela od župa. A sredstva kojima raspolaže Biskupijska ustanova za uzdržavanje klera i drugih crkvenih službenika su ograničena i strogo namjenska sredstva, te se od nje ne može očekivati pokrivanje svih naših financijskih potreba u životu biskupije.

Biskupijski pastoralni centar zasada nije među središnjim biskupijskim ustanovama koje se uzdržavaju doprinosom kojega župne zajednice daju za uzdržavanje središnjih biskupijskih ustanova. Djelovanje Biskupijskoga pastoralnog centra i pastoralno djelovanje na biskupijskoj razini financiraju se posebnim doprinosom od 50 kn što ga vjernici daju plaćajući takse prigodom vjenčanja i sprovoda. Posljednjih nekoliko godina predstavljali smo naše pastoralne projekte i planove donatorima u inozemstvu, te smo i od njih dobili određenu pomoć za ostvarenje tih pastoralnih projekata. No, značajan materijalni doprinos za ostvarenje pastoralnog djelovanja na biskupijskoj i regionalnoj razini posljednjih su nekoliko pružale i one župne zajednice koje su svoje župljane slale na različite formativne programe što ih je na biskupijskoj i regionalnoj razini organizirao Biskupijski pastoralni centar.

2. Dosadašnje financiranje na međužupnoj i biskupijskoj razini

O financiranju pastoralnog djelovanja na međužupnoj i biskupijskoj razini govorimo kao o otvorenom pitanju ne zato što do sada nismo pronalazili nikakva sredstva za financiranje pastoralnog djelovanja na tim razinama, nego zato što smo našli tek djelomična rješenja, a takva se djelomična rješenja u praksi često pokazuju kao nedostatna, a još češće kao mučna, ponajprije za one koji preuzimaju dio suodgovornosti i brigu za zajedničke potrebe i programe te prihvaćaju organiziranje i animiranje nekog područja pastoralnog rada na dekanatskoj, regionalnoj ili biskupijskoj razini. Da bismo pojasnili problematiku financiranja, pastoralno djelovanje na međužupnoj i biskupijskoj razini koje postoji u Đakovačkoj i Srijemskoj biskupiji, moramo podijeliti u dvije kategorije:

a. teološko-pastoralna, katehetska i duhovna *formacija župnih suradnika* koja se organizira i odvija na biskupijskoj te dekanatskoj ili regionalnoj razini;

b. pastoralni rad s posebnim skupinama vjernika, kao što su: osobe s posebnim potrebama, djelatnici u političkom i javnom životu, stradalnici Domovinskoga rata i članovi njihovih obitelji, bračna i obiteljska savjetovališta i uopće bračni i obiteljski pastoral, promicanje socijalnog nauka Crkve, rad sa znanstvenim novacima i asistentima te s intelektualcima, cjelokupno karitativno djelovanje, povezivanje, koordiniranje i usmjeravanje katoličkih udruga i pokreta u vidu suradnje i zajedničkog nastupa u društvenom i crkvenom životu itd.

a. Financiranje formacije župnih suradnika na međužupnoj i biskupijskoj razini

Kad je u pitanju financiranje formacije župnih suradnika, otkako je 1. siječnja 2001. godine uveden novi financijski sustav, zaživljavaju dva pravila.

(1) *Župni suradnici su, u načelu, volonteri* koji svojoj župi poklanjaju 1-2 sata tjedno volonterskog rada, surađujući na nekom pastoralnom području života u župi. Oni poklanjaju župi svoje vrijeme, dobru volju, znanje i iskustvo stečeno u svom dosadašnjem obrazovanju i u profesionalnom životu. U teškoj gospodarskoj situaciji, zbog nezaposlenosti i niskih primanja, i vjernici, razumljivo, traže neki honorarni, a ne volonterski rad. Što je neka osoba kvalitetnija i sposobnija, to će lakše naći honorarni posao te je takvu osobu teže motivirati za volontersku suradnju u župi. Zbog toga se želi poštovati načelo da volonterski župni suradnik ne treba osobno imati troškova za svoju teološko-katehetsku i duhovnu formaciju u vidu suradnje u župi te pri obavljanju preuzetih poslova.

(2) Župe koje razvijaju pastoralni rad osjećaju potrebu za određenim profilom suradnika. Broj i profil suradnika ovisi o veličini, strukturi župne zajednice i konkretnim mogućnostima i potrebama pastoralnog djelovanja. *Župne su zajednice pozvane slati svoje članove na temeljnu i trajnu formaciju te financirati takve vrste formativnih susreta.* Otkako je 2001. godine uveden novi financijski sustav, financiranje formacije župnih suradnika na biskupijskoj razini dobrim su dijelom financirale same župne zajednice. Župnik je svom župnom suradniku, kojega je slao na neki formativni susret, isplaćivao na teret župne blagajne realne putne troškove, eventualne troškove prehrane i doprinos za kotizaciju. Unazad dvije godine, to je pravilo ponekad bilo primjenjivano i za financiranje susreta na dekanatskoj ili regionalnoj razini. No, takvih je susreta do sada bilo veoma malo, ali bi ih s razgranavanjem pastoralnog djelovanja trebalo biti sve više. (Planirano je da Škola za župne suradnike, s kojom započinjemo ove jeseni, bude financirana na isti način – da župne zajednice pokrivaju

troškove formacije za svoje župljane koje šalju na formaciju koju pruža ista Škola.) Spomenimo i to da su velik dio troškova različitih formativnih susreta na dekanatskoj razini, a ponekad i u cijelosti, pokrivala župne zajednice onih župa u kojima župničku službu vrše svećenici koji su istodobno i dekani.

Tako su se smanjivali troškovi Biskupijskoga pastoralnog centra, no nisu se i pokrivali. Kotizacija je u pravilu bila vrlo niska te je uglavnom pokrivala tek troškove kave, soka ili peciva posluženih sudionicima za vrijeme odmora. Tu su i honorari predavačima, njihovi putni troškovi, troškovi čišćenja korištenog prostora i režijski troškovi vode, struje, grijanja itd. Prije svakog susreta također ima određenih administrativnih troškova te troškova telefona i poštarine. Potrebno je i pripremiti susret, domisliti ga sadržajno, domisliti rad u skupinama. Zato pri Biskupijskom pastoralnom centru gotovo za svako područje pastoralnog rada postoji neka skupina suradnika, povjerenstvo, vijeće koje o tome vodi brigu, a za neka područja postoji – što nas osobito raduje - i povjerenik. Članovi povjerenstava i vijeća, suradnici te gotovo svi povjerenici za pojedina područja pastoralnog rada su volonteri. Putne troškove i troškove za ručak članova vijeća i suradnika namiruje BPC. Izuzetak su oni koje je biskup imenovao svojim dekretom na puno ili na određeno radno vrijeme. No, sve se više osjeća da potporu koju Biskupijski pastoralni centar kroz svoja povjerenstva pruža razvoju pojedinih područja pastoralnog djelovanja nije moguće osigurati isključivo volonterskim radom, nego da porast broja volonterskih suradnika zahtijeva i više profesionalno angažiranih ili barem honoriranih djelatnika koji domišljaju, organiziraju i usklađuju različite programe na biskupijskoj i regionalnoj razini.

b. Financiranje pastoralnog rada s posebnim skupinama na međžupnoj i biskupijskoj razini

Župne zajednice i njihovi voditelji (tj. župnici koji upravljaju i župnim materijalnim dobrima) u načelu su zainteresiraniji za formaciju župnih suradnika, negoli za rad s posebnim skupinama vjernika. Financiranjem formacije župnih suradnika župe dobivaju motiviranije i za suradnju spremnije župljane. Očekuju porast suodgovornosti vjernika laika i dodatni razvoj pastoralnog djelovanja u župi te lakše prihvaćaju financiranje formacije vlastitih župnih suradnika. No, kad je u pitanju rad s posebnim skupinama vjernika (rad s osobama s invaliditetom, s oboljelima od PTSP i članovima njihovih obitelji, rad s intelektualcima, djelatnicima u stranačkom i političkom životu, s djelatnicima u kulturi, s intelektualcima, ponuda koju pružaju bračna savjetovišta i sl.) te kad je u pitanju formacija određenih suradnika za pastoralni rad s posebnim

skupinama vjernika, koji za sada redovito nadilazi pastoralno djelovanje u župi, zadržavajući se uglavnom na međužupnoj i biskupijskoj razini (npr. formacija suradnika u tečajevima za zaručnike; formacija suradnika za suradnju s ustanovama i udrugama koje skrbe o osobama s invaliditetom, o ovisnicima, o delikventima i sl. te formacija past. suradnika za rad s članovima njihovih obitelji; pastoralni rad s članovima strukovnih i drugih udruga i pokreta), župa ne može lako niti brzo osjetiti pastoralne pomake u svojoj sredini i u djelokrugu svoga pastoralnog rada, pa je u načelu i manje motivirana sufinancirati takve oblike pastoralnog djelovanja.

Zbog toga je takve oblike pastoralnog djelovanja s posebnim skupinama vjernika, te formaciju suradnika u radu s posebnim skupinama na biskupijskoj razini, financirao uglavnom Biskupijski pastoralni centar, a povremeno se, u skladu sa svojim mogućnostima, uključivala i Biskupijska ustanova za uzdržavanje klera i drugih crkvenih službenika. Želimo li razvijati pastoralni rad s posebnim skupinama, a trebali bismo ga sve više razvijati (svjesni da nam to nalaže naš identitet te da kao Crkva u suvremenom sekulariziranom društvu postajemo prepoznatljiviji i uvjerljiviji ponajprije po solidarnosti s društveno rubnim i marginaliziranim skupinama ljudi), onda je potrebno razmišljati i o osiguranju potrebnih materijalnih sredstava za takve oblike i područja pastoralnoga rada. Dakako da sredstva kojima sada raspolaže Biskupijski pastoralni centar nisu dostatna.

Međutim, novi financijski sustav, reguliran Pravilnikom Ustanove za uzdržavanje klera i drugih crkvenih službenika, od 1. siječnja 2001. godine, br. 1650/2000-ad,² i dorađeni Pravilnik za provedbu financijskog sustava u biskupijama Hrvatsko-slavonske crkvene pokrajine, od 1. srpnja 2004.³, išli su i idu za tim da osiguraju da sredstva koja dolaze u župnu blagajnu budu korištena i za pastoralno djelovanje. Dok smo prisiljeni obnavljati i graditi crkve i pastoralne prostore, moramo biti svjesni da ti prostori imaju i da će imati smisla samo u onoj mjeri u kojoj budemo ulagali u živu Crkvu, a to, među ostalim, znači i u formaciju crkvenih djelatnika i suradnika te u pastoralni rad s posebnim skupinama vjernika.

² Usp. Novi financijski sustav Katoličke Crkve u Hrvatskoj, u: *Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije* 129 (2001), br. 1, str. 64-71.

³ Usp. Pismo biskupa Hrvatsko-slavonske crkvene pokrajine, u: *Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije* 132 (2004), br. 6, str. 488-490.; Pravilnik za provedbu financijskog sustava, u: *Vjesnik Đakovačke i Srijemske biskupije* 132 (2004), br. 6, str. 491-494.

3. Prijedlozi za buduće financiranje pastoralnog rada na međuzupnoj i biskupijskoj razini

Na temelju dosadašnjih promišljanja o tom pitanju u različitim prigodama, okolnostima i s više osoba, slobodni smo predložiti da se financiranje pastoralnog djelovanja na međuzupnoj i biskupijskoj razini osigura na način kako slijedi. Prijedloge koji slijede predlažemo kao podlogu za daljnje promišljanje, kritički osvrt i doradu.

(1) Financiranje formacije župnih suradnika na međuzupnoj i biskupijskoj razini trebale bi u potpunosti pokrivati župne zajednice. Troškovi te formacije unose se u blagajnički dnevnik župe koja na formaciju šalje svoje članove. Ukoliko neka župa ne uspijeva pokrivati svoje troškove, financijski će je pratiti Biskupijska ustanova za uzdržavanje klera i drugih crkvenih službenika.

(2) Kao što zaživljava pravilo da troškove formacije župnih suradnika snose župe, tako bi trebalo postupno zaživljavati i pravilo da financiranje pastoralnog rada s posebnim skupinama vjernika na međuzupnoj i regionalnoj razini trebaju barem djelomično snositi i sami vjernici koji pripadaju istim skupinama. (To znači da bi bračni parovi koji dolaze na bračne i obiteljske susrete, mladi na susrete mladih, djelatnici u kulturi, u gospodarskom životu, u politici, u sredstvima društvenog priopćavanja i sl. trebali - osim putnih troškova i eventualnih obroka - plaćati i kotizaciju za sudjelovanje na takvim susretima, kako bi se namirili režijski troškovi i honorari.) No, dok vjernici nisu prepoznali vrijednost takvih susreta za sebe same i dok se (zbog dosadašnje skromnosti ili potpunog izostanka pastoralnog rada s odraslim vjernicima) susrećemo s poteškoćom kako vjernike animirati da se uopće odluče na dolazak na različite izvanliturgijske susrete, dok su vjernici pogođeni općom gospodarskom recesijom, i često siromaštvom, teško je za očekivati da oni pokrivaju troškove takvih susreta. Kad bi još morali financijski pokrivati svoje sudjelovanje, vjerojatno bi u potpunosti odustali od sudjelovanja. Zato je zasada (dok vjernici ne dođu do svijesti o vrijednosti takvih susreta ponajprije za njih same) potrebno sufinancirati takve susrete s posebnim skupinama vjernika. Napomenimo da vjernici već pokrivaju dio takvih troškova: plate si put, hranu, ponekad podmire i neku vrst participacije ili kotizacije. To svakako treba zadržati te postupno povećavati njihov udio u financiranju pastoralnog rada s posebnim skupinama na međuzupnoj i biskupijskoj razini.

(3) Pastoralni rad s posebnim skupinama vjernika na biskupijskoj razini (kao što su rad s bračnim parovima i obiteljima, mladima, djelatnicima u kulturi, u gospodarskom životu, u politici, u sredstvima društvenog priopćavanja, s

vjerski “rubnim” i posebnim skupinama vjernika i sl.) zasada bi i dalje trebao sufinancirati Biskupijski pastoralni centar (s tim da je potrebno vjernike za koje se nešto organizira - osobito ako je to namijenjeno njima osobno, a od njih se ne očekuje neka konkretna pastoralna suradnja niti angažman - učiti i odgajati ih da i oni sami trebaju sudjelovati u pokrivanju troškova, u skladu sa svojim mogućnostima).

(4) Dok pastoralni rad s posebnim skupinama vjernika na biskupijskoj razini sufinancira Biskupijski pastoralni centar, dotle bi pastoralni rad s istim skupinama vjernika na regionalnoj i dekanatskoj razini trebale sufinancirati župe pojedine regije, odnosno dekanata.

(5) Predlažemo da se u svakom dekanatu u tu svrhu ustroji fond iz kojega dekan (ili po dogovoru neka druga osoba kojoj će biti povjerena ta služba) namiruje troškove pastoralnog djelovanja na međužupnoj razini (nakon prethodnog dogovora organizatora pojedinih pastoralnih susreta sa svećenicima dotičnog dekanata). Taj se fond puni sredstvima koja u njega uplaćuju župe prema broju vjernika (npr. 1 kn godišnje po vjerniku ili već prema tome koliko je potrebno da se podmire troškovi). Ukoliko je neka župa financijski podržavana od Biskupijske ustanove za uzdržavanje klera i drugih crkvenih službenika, bit će praćena i s obzirom na izdvajanja u takve svrhe. Osoba koja će voditi predloženi dekanatski fond, pismeno će voditi urednu dokumentaciju o svim primicima i izdacima fonda.

(6) Neki susreti bivaju organizirani na regionalnoj razini te na biskupijskoj razini, ali se na njih poziva vjernike te pastoralne suradnike za takva područja rada iz pojedinih regija biskupije. Ti suradnici svojom suradnjom nisu uvijek usko vezani uz župnu zajednicu, a često to nisu niti osobe koje se poziva na takve susrete. (To je gotovo redoviti slučaj kad je riječ o evangelizaciji nekih posebnih ili vjerski rubnih skupina: npr. o evangelizacijskom radu s ovisnicima, s djelatnicima u političkom, kulturnom i društvenom životu, s osobama s invaliditetom itd., odnosno o formaciji animatora na navedenim područjima pastoralnog rada). Uz okupljanje osoba koje pripadaju takvim posebnim skupinama, potrebna je i formacija animatora i suradnika u radu s takvim osobama, kao i naših crkvenih predstavnika za suradnju s ustanovama i udrugama koje okupljaju takve osobe. Upravo takvi oblici rada svojom zahtjevnosti često nadilaze mogućnosti jedne župne zajednice te je potreban pastoralni rad na regionalnoj razini s podrškom i koordinacijom na razini čitave biskupije. U tim bi slučajevima Biskupijski pastoralni centar i dekanatski fondovi trebali sufinancirati ne samo pastoralni rad s takvim posebnim i/li “vjerski” rubnim skupinama vjernika, nego i formaciju te uzdržavanje pastoralnih suradnika na tim područjima evangelizacijskoga rada (dekanatski

fondovi u onom omjeru u kojemu su zastupljeni vjernici - pastoralni suradnici iz njihova dekanata). Tome u prilog najrječitije govori pitanje financiranja postojećih dvaju bračnih i obiteljskih savjetovališta, otvorenih prošle jeseni u Osijeku i u Slavanskom Brodu.

(7) Kad je u pitanju financiranje pastoralnog djelovanja na dekanatskoj ili regionalnoj razini, kojega potiče, organizira ili koordinira neko regionalno ili biskupijsko povjerenstvo (ili još češće – barem za sada – tek jedna osoba), može se dogoditi da dođe do napetosti ukoliko svećenici nekog dekanata smatraju da neki oblik pastoralnog rada i/li barem neki susreti povezani s njime nisu potrebni njihovoj regiji. U takvim će slučajevima sporove morati razmotriti biskupski vikar za pastoral, koji će morati saslušati obje strane i donijeti odluku kako riješiti spor. On će se (osobito u ozbiljnijim pitanjima) posavjetovati i s ekonomom, odnosno dijecezanskim biskupom.

(8) Naša biskupijska zajednica želi njegovati i naglasak stavlja na volontersku suradnju brojnih pastoralnih suradnika. No, da bi volonterski rad bio moguć, na određeni broj volonterskih suradnika nužno dolaze i zaposleni djelatnici. Ti zaposleni djelatnici su prije svega svećenici. Tek toliko povećan broj volonterskih suradnika koji zahtijevaju trajnu teološko-pastoralnu i duhovnu formaciju, koji nadilazi mogućnosti već zaposlenih djelatnika (tj. svećenika), može opravdati zaposlenje drugih pastoralnih djelatnika iz redova teologa laika. Sredstva za zaposlenje takvih osoba načelno bi trebala biti osigurana na onoj razini na kojoj se očekuje njihov rad (župe iz dekanata trebale bi osigurati sredstva za zaposlenje pastoralnog djelatnika angažiranog u pastoralnom radu na dekanatskoj razini, a sve župe biskupije za zaposlenje pastoralnih djelatnika u pastoralnom djelovanju na biskupijskoj razini).

(9) Biskupijski pastoralni centar u praksi već financiraju župne zajednice, kojima on i služi. Može biti opravdan prigovor na način prikupljanja sredstava za njegovo uzdržavanje - dio od takse koju vjernici plaćaju prigodom vjenčanja i sprovoda. Osim toga, sadašnja sredstva koja se tako ubiru nisu dostatna. Predlažemo da se sredstva za financiranje Biskupijskoga pastoralnog centra, kao pastoralnog odsjeka Biskupskoga ordinarijata - što uključuje i financiranje pastoralnih aktivnosti što ih on promiče i organizira - osigura tako da Biskupijski pastoralni centar bude pribrojen središnjim biskupijskim ustanovama koje se financiraju od priloga što ga župne zajednice prema broju svojih vjernika izdvajaju za uzdržavanje središnjih biskupijskih ustanova. Moramo biti svjesni da to za sobom povlači i potrebu da visina izdvajanja župnih zajednica za središnje biskupijske ustanove bude prilagođena potrebama tih ustanova.

(10) Denacionalizacija crkvenim ustanovama oduzete imovine ide veoma sporo. Nešto je ipak već i do sada vraćeno. Prihodi od denacionalizirane i vraćene imovine trebaju biti na raspolaganju poglavito za ulaganje u živu Crkvu, odnosno za financiranje pastoralnog rada ne samo na župnoj, nego i na regionalnoj i biskupijskoj razini. To, kao i dosadašnje iskustvo u drugim dimenzijama života naše mjesne Crkve, upućuje na zaključak da je u našoj biskupiji potrebno domišljati mehanizme solidarnosti između različitih crkvenih pravnih osoba te da bi se blagodati solidarnosti trebale osjetiti i s obzirom na financiranje pastoralnoga i evangelizacijskog rada također na dekanatskoj, regionalnoj i biskupijskoj razini.

Zaključak

Mjesna Crkva, koja želi ostvariti poslanje povjereno joj od uskrsllog Gospodina, uvijek zauzeto traži prikladna rješenja za svoje vrijeme. Zauzeta je u traženju što prikladnijih organizacijskih i pastoralnih struktura koja joj osiguravaju potpuno ostvarenje poslanja, a svoja – makar ograničena - financijska sredstva ulaže u ono što prepoznaje kao svoje vlastite prioritete. Stoga su zauzetost u duhovnoj i teološko-pastoralnoj te stručnoj formaciji vlastitih pastoralnih djelatnika i suradnika, raspodjela postojećih financijskih sredstava i visina njihova ulaganja u navedene formativne i pastoralne programe jedan od sasvim osobitih pokazatelja stupnja kršćanske zrelosti te razine apostolske svijesti pastira i vjernika jedne mjesne Crkve. Ti su pokazatelji tim važniji zbog toga što smo suočeni s izazovima i mogućnostima pastoralnog djelovanja u demokratskom društvu, snažno izloženom rastućoj sekularizaciji te vjerskom indiferentizmu. Raspodjela postojećih financijskih sredstava te zauzetost u različitim područjima evangelizacijskoga poslanja svjedoče o tome u kojoj je mjeri čovjek put⁴ naše đakovačke i srijemske Crkve danas.

⁴ Usp. IVAN PAVAO II., *Redemptor hominis*, br. 14.

**OPEN QUESTION: FINANCING OF PASTORAL WORK
AT INTER-PARISH AND DIOCESAN LEVELS**

Đuro Hranić

*Catholic Faculty of Theology in Đakovo
University J. G. Strossmayer of Osijek,
Đakovo, Croatia*

Summary

In the introduction of the article the author presents the financial resources of the Diocesan Pastoral Centre (Pastoral Department of the Diocesan Ordinariate), together with pastoral work promoted and organised by the Centre at diocesan and regional levels. Then he explains the different approaches of parish communities towards financial support of theological – pastoral formation of their own pastoral coworkers and towards pastoral programs at diocesan and regional levels, through which a modified pastoral approach to marginal groups of the faithful is being realised. In theological-pastoral formation of their very parishioners (organised at diocesan and regional levels for practical reasons) parish communities recognise a direct benefit for their own parishes, therefore they are more willing to provide material funds for these kinds of pastoral work in the diocese. Parish communities do not see any direct benefit in the work with special groups and marginal groups of the faithful, so this kind of work is financed by Diocesan Pastoral Centre for the time being. In the conclusion of the article the author presents concrete propositions on how to provide the necessary funds for the above stated forms and areas of pastoral work in the Diocese of Đakovo and Srijem.

Key words: *parish, diocese, pastoral work, financing of pastoral work.*